

Економіка воєнного часу

УДК 351.84:355.1(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15865462>

**Теоретичні основи державної соціальної підтримки ветеранів у системі
соціальної політики**

Яковин Микола Миколайович

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Уманський національний університет, 20300, м. Умань, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-5249-6179>

Фіщенко Максим Віталійович

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Уманський національний університет, 20300, м. Умань, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3503-3821>

Прийнято: 19.06.2025| Опубліковано: 29.06.2025

***Анотація.** Актуальність теми зумовлена сучасними викликами, що пов'язані з різким збільшенням чисельності ветеранів бойових дій та необхідністю їх ефективної реінтеграції в мирне життя. Забезпечення дієвої соціальної підтримки ветеранів розглядається як важлива складова соціальної політики держави, що сприяє збереженню соціальної справедливості та згуртованості суспільства. Метою статті є дослідження теоретичних основ державної соціальної підтримки ветеранів у системі соціальної політики. У межах дослідження застосовано методи теоретичного узагальнення, аналізу нормативно-правових актів і наукових*

публікацій, а також порівняльний підхід для оцінки моделей підтримки ветеранів у різних країнах. У результаті здійснено концептуальне розмежування понять «соціальний захист» та «соціальна підтримка»; встановлено, що соціальна підтримка є базовим елементом системи соціального захисту, фокусованим на адресній допомозі вразливим категоріям населення. Проаналізовано зміст ключових дефініцій та визначено особливості статусу ветеранів війни згідно з національним законодавством. Охарактеризовано еволюцію державної політики щодо ветеранів від пасивно-патерналістичної моделі (з акцентом на матеріальних виплатах і пільгах) до активної партиципативної моделі, що передбачає залучення ветеранів до власної реабілітації та розвитку. Узагальнено вітчизняний і зарубіжний досвід підтримки ветеранів, визначено спільні тенденції та ефективні практики. Окрім цього, визначено основні принципи та інструменти державної підтримки ветеранів. Зроблено висновки, що оптимальною стратегією розвитку ветеранської політики є перехід до активної інклюзивної моделі, яка поєднує гарантовані державою пільги з заходами для соціальної адаптації та самореалізації ветеранів, що відповідає засадам соціальної справедливості й підвищує ефективність використання ресурсів. Запропоновані висновки можуть слугувати основою для вдосконалення нормативно-правової бази та формування ефективної системи підтримки ветеранів в умовах повоєнного відновлення України.

Ключові слова: соціальний захист, соціальна підтримка, ветерани, реінтеграція, пасивно-патерналістична модель, активно-партиципативна модель.

Theoretical foundations of state social support for veterans in the system of social policy

Mykola Yakovyn

PhD student, Uman National University, 20300, Uman, Ukraine,

ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-5249-6179>

Maksym Fishchenko

PhD student, Uman National University, 20300, Uman, Ukraine,

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-3503-3821>

Abstract. *The relevance of the topic is due to the current challenges associated with a sharp increase in the number of combat veterans and the need for their effective reintegration into civilian life. Ensuring effective social support for veterans is seen as an important component of the State's social policy, which contributes to the preservation of social justice and social cohesion. The purpose of the article is to study the theoretical foundations of the state social support for veterans in the system of social policy. The study uses the methods of theoretical generalization, analysis of legal acts and scientific publications, as well as a comparative approach to assess the models of support for veterans in different countries. As a result, the conceptual distinction between the concepts of “social protection” and “social support” was made; it was found that social support is a basic element of the social protection system, focused on targeted assistance to vulnerable categories of the population. The content of key definitions is analyzed and the peculiarities of the status of war veterans under national legislation are determined. The author characterizes the evolution of state policy towards veterans from a passive paternalistic model (with an emphasis on material payments and benefits) to an active participatory model that involves veterans in their own*

rehabilitation and development. The article summarizes domestic and foreign experience in supporting veterans, identifies common trends and effective practices. In addition, the basic principles and tools of state support for veterans are identified. It is concluded that the optimal strategy for the development of veterans' policy is the transition to an active inclusive model that combines state-guaranteed benefits with measures for social adaptation and self-realization of veterans, which is consistent with the principles of social justice and increases the efficiency of resource use. The proposed conclusions can serve as a basis for improving the regulatory framework and forming an effective system of support for veterans in the context of post-war reconstruction of Ukraine.

Keywords: *social protection, social support, veterans, reintegration, passive-paternalistic model, active-participatory model.*

Постановка проблеми. Проблематика соціального забезпечення ветеранів набуває особливої значущості в умовах сучасних викликів, пов'язаних зі зростанням чисельності осіб, які мають бойовий досвід та потребують комплексної підтримки. Забезпечення належного рівня соціальної підтримки ветеранів є не лише проявом гуманістичних засад державної політики, але й важливим чинником забезпечення соціальної справедливості та згуртованості суспільства [1].

Міжнародний досвід свідчить, що процес повернення військовослужбовців до мирного життя супроводжується значними труднощами адаптації: навіть серед тих, хто не зазнав поранень або не має клінічних проявів психічних розладів, понад 25% зіштовхуються з проблемами соціального функціонування, самообслуговування або участі в суспільному житті [2].

Державна соціальна політика щодо ветеранів виступає невід'ємною складовою загальної системи соціальної політики держави. Вона базується на

принципі індивідуалізованого підходу та передбачає: відновлення здоров'я; фізичну та психологічну реабілітацію; допомогу у забезпеченні житлом; сприяння працевлаштуванню та професійному перенавчанню; доступ до протезування; переобладнання житла й робочих місць відповідно до потреб осіб з інвалідністю; соціальну підтримку, включаючи надання якісних соціальних послуг; стимулювання та розвиток ветеранського підприємництва.

Актуальність теоретичного переосмислення проблеми соціальної підтримки ветеранів зумовлюється потребою адаптації наявних підходів до нових реалій, зокрема до викликів, спричинених повномасштабною збройною агресією проти України, що спричинила суттєве зростання чисельності ветеранів бойових дій. Теоретичний аналіз дозволяє закласти наукову основу для формування ефективної державної політики підтримки ветеранів, уникнення фрагментації зусиль та забезпечення цілісності системи соціального захисту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зростання потреб у соціальній підтримці ветеранів на тлі триваючого збройного конфлікту та завдань повоєнної реінтеграції визначає особливу актуальність досліджень у цій сфері. У науковому дискурсі останніх років з'являється все більше праць, присвячених окремим аспектам ветеранської політики, однак загальна картина залишається фрагментарною. Одне з аналітичних досліджень надало системну оцінку чинної моделі державної підтримки ветеранів, окресливши ключові виклики — нормативну неврегульованість, дублювання функцій між органами влади, а також недостатню міжвідомчу координацію, що перешкоджає реалізації комплексної ветеранської політики [3]. Аналогічні проблеми підтверджуються в дослідженні Ю. Фрідріх та Т. Люткефенд [4], яке вказує на надмірну зарегульованість процедур отримання допомоги, що ускладнює доступ ветеранів до послуг.

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Дослідники Т. Голубенко, І. Івженко та О. Кузнецова [1] акцентують увагу на важливості соціальної справедливості як засадничого принципу державної політики щодо ветеранів, підкреслюючи потребу у комплексному підході до інтеграції цієї групи в суспільство. Автори також наголошують на значенні інституційної спроможності держави у забезпеченні доступності, рівності та сталості соціальних послуг для ветеранів.

У контексті розвитку місцевих систем підтримки варто відзначити працю Н. Ломоносової, А. Хелашвілі та Ю. Назаренко [5], де здійснено порівняльний аналіз громад щодо надання соціальних послуг ветеранам. Автори виявили значну нерівномірність у наданні допомоги, дефіцит кадрів і низьку спроможність окремих територіальних громад до адаптації програм реінтеграції. Ці проблеми підтверджуються також у роботі В. Ординовича [6], який вказує на потребу впровадження інституційних моделей західного зразка в українському контексті.

Значну увагу в українській науковій літературі приділяється аспекту працевлаштування ветеранів як елементу їх соціальної реінтеграції. У дослідженні О. Грішної та В. Лисенко [7] обґрунтовано, що бар'єри при працевлаштуванні мають як системний (недостатність державних стимулів), так і психологічний характер (високий рівень тривожності, труднощі адаптації).

На перетині теорії й практики знаходиться дослідження Т. Захаріної [8], в якому проаналізовано сучасні українські проекти з реінтеграції ветеранів, включно з грантовими ініціативами та платформами підтримки ветеранського підприємництва, водночас дослідниця наголошує на нестачі системного моніторингу ефективності цих програм.

Важливий акцент на інноваційних практиках розкрито у публікації К. Ніжейко та К. Ковалівської [9], де розглядаються міжнародні моделі соціального захисту ветеранів, зокрема досвід США, Канади та Великої

Британії. Автори обґрунтовують доцільність імплементації гнучких програм реадаптації, побудованих на принципах індивідуального супроводу.

Серед іноземних джерел варто виокремити публікацію Н. Реттрей та ін. [10], у якій висвітлено роль менторських програм, професійної орієнтації та спільнот ветеранів як ключових інструментів ефективної реінтеграції. У свою чергу, К. Елніцкі, М. Фішер та К. Блевінс [2] запропонували уніфіковану модель реінтеграції, яка охоплює чотири ключові домени: фізичне здоров'я, психічний стан, економічну самореалізацію та соціальні зв'язки.

Попри зростаючу кількість досліджень, залишається потреба в розробленні узагальненої концептуальної рамки, яка б враховувала українські реалії й адаптувала західні підходи з урахуванням інституційних обмежень. Недостатньо також досліджено питання довгострокової ефективності програм підтримки, зворотного зв'язку з цільовими групами та механізмів громадського контролю за реалізацією ветеранської політики.

Таким чином, з огляду на здійснений аналіз досліджень, ця стаття спрямована на подальше уточнення теоретичних засад і визначення практичних рекомендацій щодо вдосконалення державної соціальної підтримки ветеранів у сучасних умовах.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність широкого кола наукових праць, присвячених питанням соціального захисту населення, зокрема вразливих категорій, тема державної соціальної підтримки ветеранів в умовах повномасштабної війни в Україні досі залишається фрагментарно дослідженою. У більшості наукових публікацій розглядаються загальні теоретичні моделі соціальної політики або історичні аспекти патерналістського підходу, тоді як аналізу ефективності сучасних інструментів активної та мережевої підтримки ветеранів у національному контексті приділено недостатньо уваги.

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

Окремої актуальності набуває дослідження ролі інституцій та громадських ініціатив у формуванні нової архітектури ветеранської політики, що відповідає викликам воєнного часу, принципам соціальної інклюзії та ефективного управління. Потребує теоретичного узагальнення й питання поєднання моделей з метою формування цілісної системи підтримки, орієнтованої на довгострокову реінтеграцію ветеранів у мирне життя. У цьому контексті дослідження спрямоване на виявлення теоретичних і прикладних засад для оновлення державної соціальної політики щодо ветеранів, з урахуванням сучасних реалій та потреб поствоєнного відновлення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження теоретичних основ державної соціальної підтримки ветеранів, уточнення змісту ключових понять і дефініцій, характеристика основних моделей реалізації політики щодо ветеранів та обґрунтування перспектив її розвитку в умовах сучасних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У науковій і правовій площині поняття «соціальний захист» і «соціальна підтримка» часто вживаються паралельно або як взаємозамінні, однак їхнє змістове наповнення має відмінності, що зумовлює необхідність чіткого теоретичного розмежування.

У вітчизняному законодавстві та науковій літературі відсутнє єдине визначення терміну «соціальний захист». Деякі дослідники розглядають ці поняття як тотожні або взаємозамінні, проте більшість науковців дотримуються думки, що «соціальний захист» є більш широким поняттям, у межах якого «соціальна підтримка» виступає окремим елементом. Вперше термін «соціальний захист» з'явився в американському Законі про соціальний захист 1935 року, після чого набув широкого вжитку в міжнародній практиці як узагальнена характеристика систем підтримки соціально вразливих категорій населення [11].

Поняття «соціальна підтримка» вживається для позначення конкретних заходів, спрямованих на забезпечення мінімального рівня життєзабезпечення окремих категорій громадян, таких як пільги, субсидії, адресна допомога. На переконання В.І. Николаєвої, соціальна підтримка виступає невід'ємною складовою соціального захисту населення. Ці категорії тісно взаємопов'язані між собою та функціонують у єдиному механізмі [12].

Таким чином, соціальна підтримка виступає базовим, ключовим, але не єдиним елементом ширшої системи соціального захисту, а державна соціальна підтримка є частиною державної соціальної політики, спрямованої на збереження соціальної рівноваги та підтримку громадян у складних життєвих ситуаціях.

До базових категорій, пов'язаних з державною підтримкою ветеранів, належать поняття «ветеран», «ветеран війни». У повсякденному та науковому вжитку під ветеранами зазвичай розуміють осіб, які мають досвід військової служби, особливо участі в бойових діях. В українському законодавстві закріплено конкретне визначення ветеранів війни. Згідно зі ст. 4 Закону України № 3551-XI «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Вітчизни або в бойових діях на території інших держав [13].

Таким чином, у національному правовому полі поняття ветерана війни охоплює як безпосередніх бійців (включно з військовослужбовцями ЗСУ, добровольчих формувань тощо, що брали участь у бойових діях), так і інших осіб, що отримали цей статус (наприклад, інваліди війни чи тиллові ветерани попередніх воєн). Ключовою ознакою є участь у воєнних конфліктах або бойових операціях, пов'язаних із захистом країни або виконанням бойових завдань за її межами.

Варто зазначити, що поняття «ветеран» у світовій практиці може мати ширше тлумачення, включаючи всіх колишніх військовослужбовців,

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

незалежно від того, брали вони участь у війні чи ні. Проте в контексті соціальної підтримки державою найбільшу увагу приділяють саме ветеранам війни як особам, що зазнали підвищених ризиків для життя і здоров'я, виконуючи військовий обов'язок.

Соціальна політика стосовно ветеранів є складовою загальної соціальної політики, водночас вона має свої особливості. Держава визнає особливі заслуги ветеранів та їхній вклад у національну безпеку, тому встановлює спеціальні заходи підтримки, які відрізняються від звичайних соціальних програм. До таких заходів належать, додаткові пенсійні гарантії для ветеранів військової служби, безкоштовне медичне обслуговування у відомчих закладах, програми забезпечення житлом, виділення земельних ділянок, психологічна реабілітація, оздоровлення та ін. Державна політика щодо ветеранів також включає створення відповідних інституцій (наприклад, Міністерство у справах ветеранів, профільні центри), законодавче визначення статусів і повноважень, фінансування програм. Водночас у період повномасштабного вторгнення фінансування соціальної сфери, включаючи ветеранські програми, здійснюється в умовах жорсткого бюджетного обмеження, що вимагає перегляду пріоритетів та пошуку додаткових ресурсів, у тому числі через міжнародну допомогу та партнерство з громадським сектором.

Таким чином, категоріальний апарат дослідження спирається на розуміння ветерана як особи, що виконала військовий обов'язок в бойових умовах, а державної соціальної підтримки – як комплексу гарантованих державою заходів соціального захисту, допомоги та інтеграції цієї категорії громадян. Державна соціальна політика щодо ветеранів розглядається як цілісна система цілей, принципів, інструментів і дій державної влади, спрямована на забезпечення належного рівня життя ветеранів, реалізацію їхніх

прав та повноцінну соціальну реабілітацію після завершення військової служби.

Державна політика підтримки ветеранів у різних країнах та історичних контекстах будувалася на основі певних моделей або парадигм, які відображають домінуюче бачення ролі держави і самого ветерана в процесі соціального забезпечення. Теоретичне усвідомлення цих моделей є важливим, оскільки воно дозволяє критично оцінити існуючі підходи і обґрунтувати напрямки реформ.

Історично перші підходи до ветеранської політики часто базувалися на патерналістських засадах. Основними її інструментами були грошові виплати (пенсії, допомоги), пільги натурою (право на безкоштовний проїзд, отримання ліків, орденів, почесних звань тощо). Така система була націлена лише на тих, хто визнаний незахищеним, з акцентом на мінімальне забезпечення базових потреб. У науці це відповідає резидуальній моделі соціальної політики, де держава втручається тільки тоді, коли інші інститути (ринок, сім'я) не спрацьовують [14].

Протилежним до резидуального є інституційний підхід, за яким забезпечення добробуту громадян і ветеранів в тому числі є інтегрованою складовою суспільства і права на соціальне забезпечення розглядаються як основні соціальні права. У такій моделі соціальна підтримка виступає гарантованим державою стандартом. Для ветеранів це означає довічне пенсійне забезпечення незалежно від ринкових факторів, найкращий доступ до послуг (медицина, реабілітація) на рівні зі всіма громадянами. Багато західних демократій після Другої світової війни впроваджували саме інституційний підхід: наприклад, у Великій Британії після війни було розгорнуто систему держави загального (соціального) добробуту, де ветерани стали частиною широкої системи соціального забезпечення, хоча вже мали деякі спеціальні програми. Інституційна модель підкреслює принцип рівності:

всі ветерани, як і інші громадяни, мають право на високий рівень соціальних стандартів, без стигматизації та без умовностей [14]. Втім, чиста інституційна модель щодо ветеранів зустрічається нечасто – зазвичай вона поєднується з елементами адресності (наприклад, більші виплати тим, хто отримав інвалідність чи особливі заслуги).

Українська система соціального захисту населення і ветеранів в тому числі довгий час розглядалася як «система економічних, соціальних та правових відносин з управління соціальними ризиками суспільства для ліквідації їх небажаних наслідків та забезпечення належного рівня життя» [15], тобто мала риси пасивно-патерналістичної, так як основний акцент робився на пільгах та матеріальному забезпеченні. Патерналістична модель схильна розглядати ветерана лише як отримувача благ, натомість мало уваги приділяє його активній ролі у власній реабілітації та розвитку.

Після початку збройної агресії Росії відбулися незворотні зміни у звичному устрої життя українського суспільства. У зв'язку з цим виникла нагальна потреба глибокого переосмислення ролі та структури національної системи соціального захисту, а також перегляду її завдань і механізмів реалізації з урахуванням реалій воєнного часу. На етапі зміцнення державності та в умовах складної соціально-економічної ситуації перед органами державної влади постає необхідність впровадження новітніх підходів і прийняття рішучих, нестандартних управлінських рішень для забезпечення належного рівня соціальної захищеності всіх категорій населення [15].

Сучасна вітчизняна ветеранська політика визначається понад 20 законами України, 13 указами Президента України та понад 30 іншими підзаконними актами. Стратегія ветеранської політики на період до 2030 року зазначає, що державна політика повинна гарантувати українським воїнам гідний та безпечний життєвий рівень, надавати перевагу на всіх етапах соціальної підтримки [16]. Крім того, ветеранська політика визначена одним із напрямів

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

діяльності Кабінету Міністрів України, про що свідчить План пріоритетних дій Уряду на 2025 рік [17].

Попри наявність стратегічних орієнтирів, у реальній практиці підтримка ветеранів рідко реалізується в рамках єдиної моделі. Найчастіше поєднуються різні підходи. Зокрема, в Україні зберігається значний блок патерналістично-пасивних інструментів: пільги на проїзд, оплата комунальних послуг, грошові виплати. Водночас поступово запроваджуються елементи активної моделі, такі як центри психологічної реабілітації, курси перекваліфікації, гранти на власну справу для ветеранів.

Висновки. Такий змішаний підхід потребує концептуального осмислення. Завдання теорії полягає у тому, щоб допомогти збалансувати комбінацію моделей, забезпечивши поступовий перехід до більш активної та інтегративної політики. Водночас важливо не втратити базових гарантій, що надаються патерналістичною системою, але мінімізувати її недоліки, зокрема – залежність і бюджетне навантаження.

Отже, теоретичний аналіз моделей підтверджує, що оптимальною стратегією є перехід до активної, інклюзивної політики щодо ветеранів, яка поєднує гарантовані права і пільги із заходами, що сприяють самореалізації та включенню ветеранів у соціально-економічне життя. Держава має не лише виплачувати компенсації, а й інвестувати в людський потенціал ветеранів, залучати їх до співтворення політики, стимулювати партнерство усіх секторів. Це відповідає європейським принципам соціальної справедливості та інклюзії, а також враховує потребу в ефективності за умов обмежених ресурсів.

Список використаних джерел

1. Голубенко Т., Івженко І., Кузнецова О. Соціальна політика щодо ветеранів, людей з інвалідністю та інших уразливих груп населення // Social

Work and Education. 2024. Т. 11, № 1. С. 111–125.

URL:<https://www.researchgate.net/publication/380409744>

2. Elnitsky C. A., Fisher M. P., Blevins C. L. Military Service Member and Veteran Reintegration: A Conceptual Analysis, Unified Definition, and Key Domains // Frontiers in Psychology. 2017. Vol. 8.

URL:<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2017.00369>

3. Біла книга: Аналіз системи соціального захисту ветеранів та військовослужбовців. Розроблено та надруковано за підтримки Національного фонду на підтримку демократії (NED). URL:<https://legal100.org.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022-Bila-kniga.pdf>

4. Фрідріх Ю., Люткефенд Т. Довга тінь Донбасу: Реінтеграція ветеранів та зміцнення суспільної єдності в Україні. GPPi. 2021. 60 с. URL:https://gppi.net/assets/GPPi_2021_Friedrich_Luetkefend_Long-Shadow-of-Donbas_ukr.pdf

5. Ломоносова Н., Хелашвілі А., Назаренко Ю. Соціальні послуги для ветеранів та ветеранок у громадах: виклики та потреби. Pryntsyp / IREX. 2024. URL:https://www.pryncyp.org/wp-content/uploads/2024/01/soczposlugy_pdf.pdf

6. Ординович В. А. Закордонний досвід соціальної реінтеграції ветеранів військової служби // Педагогічна академія: наукові записки. 2024. DOI: 10.5281/zenodo.13380199. URL:<https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/download/301/180/350>

7. Грішнова О., Лисенко В. Реінтеграція учасників бойових дій у цивільне життя: проблеми зайнятості та шляхи їх розв'язання // Вчені записки Університету «КРОК». 2024. № 2(74). С. 146–156. URL:<https://doi.org/10.31732/2663-2209-2024-74-146-156>

8. Захаріна Т. Аналіз практик і проєктів соціальної реінтеграції ветеранів гібридної війни в умовах сучасного українського соціуму // Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Педагогічна науки. 2023.

Вип.

3(56).

URL:<https://journals.maup.com.ua/index.php/pedagogy/article/download/2697/3159>

9. Ніжейко К., Ковалівська К. Реінтеграція ветеранів у цивільне життя: міжнародний досвід та особливості в Україні // Економіка та суспільство. 2024. № 67. URL:<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-161>

10. Rettray N. et al. The Association Between Reintegration, Perception of Health and Flourishing During Transition from Military to Civilian Life Among Veterans with Invisible Injuries // Journal of Veterans Studies. 2023. Vol. 9, № 1. С. 224–234. URL:<https://doi.org/10.21061/jvs.v9i1.432>

11. Мальований М. І. Історія розвитку соціального захисту у світі // Інноваційна економіка. 2011. № 3. С. 253–258.

12. Николаєва В. І. Система соціальної підтримки в умовах воєнного конфлікту: проблеми транспарентності // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2018. № 1(61). С. 133–137. URL:http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/1_2018/26.pdf

13. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України № 3551-XI від 22.10.1993 // Верховна Рада України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12#Text>

14. MacGregor S. Welfare: Theoretical and Analytical Paradigms // UNRISD Working Paper. 2014. No. 2014–13. United Nations Research Institute for Social Development. URL:<https://www.econstor.eu/bitstream/10419/148723/1/861095731.pdf>

15. Бражко О. В. Модернізація національної системи України соціального захисту населення в період воєнного стану // Публічне управління і адміністрування в Україні. 2022. № 31. С. 31–34. URL:<https://pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/31-2022/5.pdf>

ЗДОБУТКИ ЕКОНОМІКИ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ

16. Про схвалення Стратегії ветеранської політики на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2024–2027 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 1209-р від 30.11.2023 // Урядовий портал. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1209-2024-p#n12>

17. Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2025 рік: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 131-р від 31.01.2025 // Урядовий портал. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/131-2025-p#n14>